

BÉLÁDI MIKLÓS EMLÉKEZETE

B O R I I M R E

A Magyar Tudományos Akadémia Ménesi úti Irodalomtudományi Intézetének kis tanácskozótermében, az Eötvös József könyveit őrző szekrények fölött van az elhalt magyar irodalomtudósok arcképcsarnoka. Az újvidéki Magyar Tanszékkal szeptemberben rendezett közös, Juhász Ferenc költészetével foglalkozó értekezletünkön az egyik délelőttön Béládi Miklós arcképével szemben ültem, és fájó szívvel kellett arra gondolnom, hogy itt ülhetne most is velünk, eszméket cserélhetnénk, vitatkozhatnánk, s örülhetnénk, hogy ismét együtt vagyunk, mint az 1970-es évektől annyi éven át, míg tíz évvel ezelőtt el nem ragadta a halál. Egyik kezdeményezője, pártolója volt közös tanácskozásainknak, amelyek kezdetben a magyar avantgárd történeti kérdéseit próbálták értelmezni, a vitás kérdésekkel szembenézni, szemléleteket, álláspontokat ütköztetni. Szenvedélyesen higgadt volt ezeken az Újvidéken és Budapesten tartott értekezleteken, miközben jó volt, produktív volt Vele nem érteni egyet éppen úgy, mint elfogadni, amikor úgy hozta a vita, érveit. Érték-tudó és értéket tisztelő irodalomtörténész volt, azóta pedig azt is fölismertük, hogy tudós-diplomata is volt, aki kizárólagosságai fölött is győzedelmeskedni próbált olyankor is, amikor irodalomideájától merőben különböző írói világokkal került szembe. Ellentmondások keresztjével a vállán láttuk – a politikai gondolkodás egy népi változata vonzotta, ízlése a polgárember ízlését mutatta, s egy Mészöly Miklós szépírást becsülte. Szeretett Párizsba menni, de tudom, szeretett hozzánk, Újvidékre is utazni, nálunk időzni és a magyar irodalomról való gondolkodásunkkal ismerkedni a másként gondolkodás becsülése jegyében. Meggyőződésem, hogy az esztétikai tolerancia egyik szilárd képviselőjét veszítette el tíz évvel ezelőtt a magyar irodalomtudomány, hiányát pedig most is érezzük. Érzem én is, amikor előveszem és újra felütöm hátrahagyott írásainak *Arcképvázlatok* című kötetét (Békéscsaba, 1987), és abban a Krúdy Gyuláról írott könyvem recenzióját, hogy idézzem sorait, amelyek nemcsak rólam, Róla is szólnak:

„Érdekes, hogy Bori Imre, aki mindig készen állt a sarkító vitákra, könyvében meg sem pendíti a »Móricz vagy Krúdy« alternatívát, s tartózkodását örömmel üdvözölhetjük. Kiderült ugyanis már régebben, nem sokat hoz a konyhára az olyan tetszetős szembeállítás, hogy Thomas Mann vagy Móricz, Ady vagy Babits, Móricz vagy Krúdy – mert természetlen, egyoldalúságot eredményező következtetésekhez vezet. Az irodalomtörténet akkor jár el helyesen, ha megadja minden írónak a magáét, vagyis azt szemléli benne, ami saját-szerű és egyéni. Ezzel még nem tüntetjük el a közöttük levő különbségeket, sőt épp azáltal, hogy az igazán egyénit látjuk meg műveikben, egyúttal helyüket és értéküket is hitelesebben tudjuk jelezni.”